

Hogeschool Utrecht

B Farmakunde

Opleidingsbeoordeling met erkenning ITK

Samenvatting

In november 2025 is de bestaande hbo-bacheloropleiding Farmakunde van Hogeschool Utrecht bezocht door een visitatiepanel van NQA. De opleiding wordt in Utrecht aangeboden en kent een programma dat in de voltijd- en de deeltijdvariant wordt aangeboden.

Het panel beoordeelt de kwaliteit van de opleiding in zijn geheel als **positief**. Het panel is onder de indruk van de gedegen uitvoering van het onderwijs en van de sterk ontwikkelde kwaliteitscultuur binnen de opleiding. Er is veel aandacht voor de onderwijskwaliteit en voor de kwaliteit van toetsing zoals blijkt uit de goed uitgewerkte documentatie met duidelijke beschrijving van de onderwijsprocessen. De opleiding is waardevol voor het farmaceutisch domein en mag van het panel het unieke opleidingsprofiel nog meer uitdragen dan dat nu al het geval is.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. De opleiding is inhoudelijk breed georiënteerd. Farmakundigen vervullen diverse rollen in het farmaceutische domein die de opleiding aan de hand van de 'Pill Journey' goed in kaart heeft gebracht. Het panel complimenteert de opleiding met de duidelijke beschrijving van de beoogde leerresultaten. De leerresultaten zijn inhoudelijk gezien relevant voor het farmaceutische werkveld. Het panel heeft geen twijfel over het niveau van de beoogde leerresultaten die voldoen aan het bachelorniveau volgens het Nederlandse Kwalificatieraamwerk NLQF niveau 6. Het werkveld wordt goed meegenomen in de herziening van het opleidingsprogramma en de beoogde leerresultaten zijn door het werkveld gevalideerd. De beroepenveldcommissie, waarin het brede beroepenveld is vertegenwoordigd, functioneert goed in het afstemmen van de beoogde leerresultaten met de verwachtingen van het beroepenveld.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. Uit de bestudeerde documentatie blijkt dat de inhoud van het programma aansluit op de beoogde leerresultaten. De inhoud en de processen van het onderwijs zijn gedetailleerd beschreven. De studeerbaarheid van het programma voldoet. Studenten van beide opleidingsvarianten geven aan dat tijdig beginnen en goed plannen belangrijk zijn voor het succesvol doorlopen van het programma. Het panel merkt op dat de deeltijdstudenten een vliegende start maken en benadrukt het belang van extra aandacht voor het landen van studenten in het deeltijdprogramma. Het panel vindt het positief dat er in de voltijdvariant aandacht is voor de oriëntatie op het brede beroepenveld. Ten behoeve van de binding met de student is het advies om de oriëntatie vanaf de eerste week in het programma op te nemen.

Op basis van de cursusbeschrijvingen die zijn ingezien stelt het panel vast dat de inhoud van het programma voor beide varianten voldoet aan de verwachtingen van het panel. Ten aanzien van de competentie projectmanagement adviseert het panel om deze competentie specifiek af te stemmen op het brede interdisciplinaire domein van farmacie.

Het panel heeft ervaren dat het docententeam streeft naar perfectie. De benodigde inhoudelijke expertise en praktijkervaring is in ruime mate binnen het team aanwezig en is van een goede kwaliteit. Aangezien de opleiding streeft naar binding met de student, verdient de roostering aandacht. Wat het panel betreft is het aan te bevelen dat de opleiding meer het initiatief neemt

om tot een betere roostering te komen, zodat de roosters beter voorspelbaar worden, robuuster zijn en meer rekening houden met de studenten.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. Het panel complimenteert de opleiding met de gedetailleerde beschrijving van de toetsing. Dit leidt tot transparantie voor studenten, docenten en examinatoren. Studenten geven aan dat er helder wordt gecommuniceerd over de toetsing. Toetsing heeft voor de opleiding een summatieve, formatieve en evaluatieve functie. Het panel merkt op dat er in de uitvoering met name summatief wordt getoetst. De beoogde ontwikkeling naar meer formatief evalueren en handelen wordt daarom door het panel aangemoedigd.

Het verbeteren en borgen van de toetskwaliteit is bij deze opleiding van een hoog niveau. Er is een duidelijke verdeling van verantwoordelijkheden en taken tussen curriculumcommissie, Toets Expert Groep (TEG) en examencommissie. Het panel ervaart bij deze commissies een sterk ontwikkeld kwaliteitsbesef, waarbij gestructureerd wordt gewerkt volgens de Plan-Do Check-Act (PDCA) cyclus. De examencommissie is goed gepositioneerd, en voert haar taken op correcte wijze uit. De samenwerking met de curriculumcommissie en de TEG is constructief en leidt tot een goede borging van de toetskwaliteit.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. Aan de hand van de beoordeelde eindwerken stelt het panel vast dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd. De Afstudeereenheid en de Managementgame geven samen een compleet beeld van het eindniveau. Wat betreft het Praktijkgerichte Onderzoek is het panel van mening dat de opleiding hogere eisen kan stellen aan de onderzoeksopzetten. Het panel beveelt aan om deze opzetten kritischer te beoordelen ten aanzien van de complexiteit van het vraagstuk. Het panel adviseert aanvullend om de relevantie voor de beroepspraktijk en de implicaties voor de gehele Pill Journey meer bij dit onderzoek te betrekken.

Afgestudeerden ervaren een soepele overgang van studie naar werk. Werkgevers zijn tevreden over de kwaliteiten van de afgestudeerden en merken met name op dat zij in staat zijn om proactief te handelen in de beroepspraktijk. Het panel heeft de indruk dat ervaringen van alumni en werkgevers door de opleiding meer benut kunnen worden. De opleiding kenmerkt zich door een gedegen aanpak als het gaat om het vernieuwen van het onderwijs. Volgens het panel is meer wendbaarheid te adviseren omdat ontwikkelingen in het farmaceutische beroepenveld steeds sneller gaan. Het bevorderen van meer wendbaarheid bij de herziening van de opleiding zal ertoe leiden dat de opleiding blijvend waardevolle professionals voor het dynamische farmaceutische domein op gaat leiden.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	7
Schets van de opleiding / Karakteristiek	9
Basisgegevens opleiding	10
Terugblik vorige visitatie	10
Beoordeling NVAO-standaarden	12
Standaard 1 Beoogde leerresultaten	13
Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	16
Standaard 3 Toetsing	21
Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten	24
Eindoordeel over de opleiding	27
Aanbevelingen	28
Bijlagen	29
1. Bezoekprogramma	30
2. Bestudeerde documenten	32
3. Farmakunde curriculum voltijdvariant 2024 – 2025	33
4. Farmakunde curriculum deeltijdvariant 2024 - 2025	34

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Farmakunde van Hogeschool Utrecht. Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd is samengesteld door NQA, in opdracht van Hogeschool Utrecht en in overleg met de opleiding. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de opleiding. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland, de Uitvoeringsregels accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland 2024* van de NVAO en de *NQA Handleiding Opleidingsvisitaties Hoger Onderwijs 2024/2025 Opleidingsbeoordeling met erkenning ITK*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 20 november 2025. Het visitatiepanel bestond uit:

Naam	Rol	Kort functieomschrijving
F.P.G.M. Entken	Voorzitter en domeindeskundige	Onderwijskundig beleidsmedewerker, MBO College Hilversum / ROC van Amsterdam,
drs. Y.T.D. van Overloop	Domeindeskundige	Universitair docent en anatoom Vrije Universiteit Amsterdam, docent anatomie en fysiologie, Capabel Hogeschool, osteopaat en praktijk eigenaar OsteoYou Osteopathie,
M.C. Star	Domeindeskundige	Projectmanager zorg, Service Apotheek Beheer BV,
A.R.W.H. van Hees	student-lid	Student HBO bachelor Management in de zorg, HAN.

De heer ir. A.B.C. Hoitink, auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel.

De opleiding Farmakunde is ingedeeld in de visitatiegroep HBO Huid en Farma. Afstemming tussen alle deelpanelen heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanelen. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant, voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. De afstemming tussen de panelen wordt verder geborgd door de ondersteuning van, zo veel mogelijk, dezelfde auditor vanuit NQA en andere evaluatiebureaus en door de inzet van getrainde voorzitters.

Werkwijze panel en procesverloop

Voor de opleidingsbeoordeling heeft de opleiding een zelfevaluatie en bijlagen aangeboden. Voor de beoordeling van de gerealiseerde leerresultaten heeft het panel vijftien eindwerken van recent afgestudeerden bestudeerd. Deze eindwerken zijn geselecteerd op basis van een groslijst van alumni van de afgelopen twee jaar. Bij de selectie is rekening gehouden met een representatieve verdeling van de voltijdse en deeltijdvariant van de opleiding, zoals aangegeven in bijlage 2.

Twee weken voorafgaand aan het visitatiebezoek heeft het panelvooroverleg en de materiaalbestudering op de locatie van de opleiding plaatsgevonden en heeft het panel kennis gemaakt met de opleiding, de zogenaamde agenderende audit. In het overleg zijn de panelleden geïnstrueerd over de werkwijze van NQA, het NVAO-kader en zijn voorlopige bevindingen besproken. Zowel tijdens het vooroverleg als tijdens de visitatie zijn bevindingen voortdurend gedeeld. Tijdens het visitatiebezoek heeft het panel gesproken met diverse stakeholders van de opleiding, waaronder met studenten, docenten (examinatoren), vertegenwoordigers van het werkveld en is het ter inzage gelegde materiaal bestudeerd (zie bijlage 2). Aan het einde van de bezoekdag is de door het panel verkregen informatie verwerkt tot een totaalbeeld en tot een voorlopig oordeel met argumentatie. Tijdens een afsluitende mondelinge terugkoppeling heeft de voorzitter van het panel het eindoordeel en belangrijke bevindingen meegedeeld aan de opleiding. Medewerkers en studenten van de opleiding zijn in de gelegenheid gesteld om het panel (via mail) te benaderen buiten de bezoekdag om (inloopspreekuur). Eén persoon heeft van deze gelegenheid gebruik gemaakt.

Na het visitatiebezoek is een conceptrapportage opgesteld, die is voorgelegd aan het panel. Met de input van de panelleden is een tweede concept opgesteld, dat ter controle op feitelijke onjuistheden is voorgelegd bij de opleiding. De panelleden hebben kennis genomen van de reactie van de opleiding en waar nodig zijn aanpassingen doorgevoerd. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld. Met alle (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie heeft het panel tot een weloverwogen oordeel kunnen komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, maart 2026

Panelvoorzitter

Auditor

F.P.G.M. Entken

ir. A.B.C. Hoitink

Schets van de opleiding / Karakteristiek

De opleiding Farmakunde is een unieke opleiding die 25 jaar geleden van start is gegaan. Kenmerkend voor deze opleiding is dat kennis over geneesmiddelen wordt gecombineerd met inzicht in het gehele traject van het ontwikkelen, produceren tot aan het toedienen van geneesmiddelen bij patiënten. De volle breedte van het farmaceutische werkveld is hierbij in de opleiding vertegenwoordigd. Binnen Hogeschool Utrecht maakt Farmakunde onderdeel uit van het Instituut voor Paramedische Studies, waartoe ook de opleidingen Logopedie, Mondzorgkunde, Tandprothetiek, Optometrie, Orthoptie, Huidtherapie en Management in de Zorg behoren.

Het onderwijs wordt in voltijd en in deeltijd aangeboden. Op het moment van het visitatiebezoek in november 2025 heeft de opleiding in totaal ruim 450 studenten. Hiervan studeren ongeveer 370 studenten in voltijd en ongeveer 80 studenten in deeltijd. In de afgelopen vijf jaren is het aantal instromende studenten aanzienlijk gedaald. Dit geldt met name voor de voltijdvariant van de opleiding. De instroom nam af om demografische redenen. Om de instroom te vergroten zet de opleiding extra in op het werven en binden van aankomende studenten. Uit recente cijfers blijkt dat deze inzet het gewenste effect heeft. De instroom stabiliseert zich namelijk en laat zelfs een lichte stijging zien. Per september 2025 zijn 138 studenten aan de opleiding begonnen. Dit is een toename van 27 studenten in vergelijking tot het jaar ervoor.

De opleiding bereidt een herziening van het onderwijsprogramma voor, dat vanaf september 2027 zal worden ingevoerd. Een toekomstverkenning van het beroepenveld is gaande en zal leiden tot een geactualiseerd beroepsprofiel. Door de herziening zal het onderwijs nog meer aansluiten op de hogeschool brede onderwijsvisie en zullen er meer mogelijkheden zijn om in het programma aandacht te schenken aan actuele ontwikkelingen in het farmaceutische domein. Dit zijn ontwikkelingen als aandacht voor duurzaamheid, de toenemende en veranderende zorgvraag en de inzet van nieuwe technologieën. De onderwijsherziening heeft ook tot doel om het studiesucces te verbeteren, waarbij de opleiding met name aandacht gaat schenken aan het welzijn van studenten en docenten van Farmakunde.

Basisgegevens opleiding

Instelling	
Naam in RIO	Hogeschool Utrecht
Adres	Postbus 573, 3500 AN Utrecht
Website	www.hu.nl
BRIN-nummer	25DW
Status	Bekostigd
ITK	Ja

Opleiding	
Eerste naam in RIO	B Farmakunde
Locatie	Utrecht
Opleidingsnummer in RIO	34090
Oriëntatie en Niveau	hbo / ba
Taal in het onderwijs	Nederlands
(Wettelijke) beroepsvereisten	Nee
Alle opleidingstrajecten, afstudeerrichtingen, specialisaties	Geen
Joint Programme	Nee
Verleende graad en toevoeging van de graad	B
Studielast in EC	240
Variant(en)	Voltijd en deeltijd
Visitatiegroepindeling	HBO Huid en Farma
Inleverdatum huidige accreditatie	1 mei 2026

Terugblik vorige visitatie

Tijdens de vorige visitatie in 2019 heeft het panel de volgende aanbevelingen gegeven:

Standaard 1:

- *Het panel beveelt aan om de volle breedte van het toekomstige werkveld van de farmakundige te overzien en te includeren bij de afstemming over het profiel van de opleiding. Farmakundigen zijn van belang voor een grote diversiteit aan posities en zowel het panel als het werkveld is van mening dat de opleiding aan bekendheid te winnen heeft buiten de regio.*

Het panel merkt bij deze visitatie op dat de opleiding de gehele breedte van farmakunde overziet volgens de 'Pill Journey', zoals in standaard 1 wordt toegelicht. Het panel stelt daarnaast vast dat de bekendheid van de opleiding in het farmaceutische domein is toegenomen en vindt het terecht dat dit nog steeds aandacht krijgt.

Standaard 2:

- *Het panel adviseert de opleiding om stagebegeleiders beter te trainen, betrekken en informeren. Dit kan bijvoorbeeld aan de hand van het opzetten van een leer-innovatienetwerk. Ook denkt het panel dat het inhoudelijk intensiveren van de contacten met*

de studenten gedurende de stage bevorderlijk is voor het persoonlijke leerproces van de student.

Uit de gevoerde gesprekken blijkt dat het contact tijdens de stage voldoende aansluit op de behoefte van studenten. Stagebegeleiders krijgen adequaat uitleg over de begeleidende rol en geven aan dat zij meer dan voldoende worden ondersteund.

- *De diversiteit van het werkveld - met name in de farmaceutische industrie - kan volgens het panel sterker in het programma worden opgenomen, bijvoorbeeld aan de hand van casussen of opdrachten.*

Op basis van de beoordeelde documenten en de gesprekken die zijn gevoerd, concludeert het panel dat de diversiteit van het werkveld in voldoende mate aan bod komt in het programma.

Standaard 3:

- *Het panel beveelt de opleiding aan de programmaonderdelen waarin de opleiding één of meerdere competenties op eindniveau toetst expliciet op te nemen in het afstudeerprogramma en hierover helder te communiceren in de richting van studenten. Op die manier zijn studenten zich bewust van het toetsen op eindniveau en borgt de opleiding de toetsing van het afstudeerprogramma.*

Uit de documentatie en gesprekken blijkt dat de opleiding helder communiceert over het gehele toetsprogramma en daarmee ook over het toetsen van het eindniveau. Volgens de examencommissie kan aan de hand van het toetsprogramma en het afstudeerprogramma de borging goed worden uitgevoerd.

Standaard 4:

- *Het deel van het werkveld dat bekend is met farmakundigen staat zeer positief tegenover de opleiding en haar afgestudeerden. Het panel raadt aan om marketing en ondernemerschap in te zetten om buiten de regio bekendheid voor de opleiding te genereren.*

Het panel stelt vast dat de opleiding extra inzet op het vergroten van de bekendheid zodat de instroom wordt vergroot. Deze extra aandacht leidt tot positieve resultaten zoals blijkt uit recente instroom- en rendement gegevens.

Beoordeling NVAO-standaarden

Standaard 1 Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Conclusie

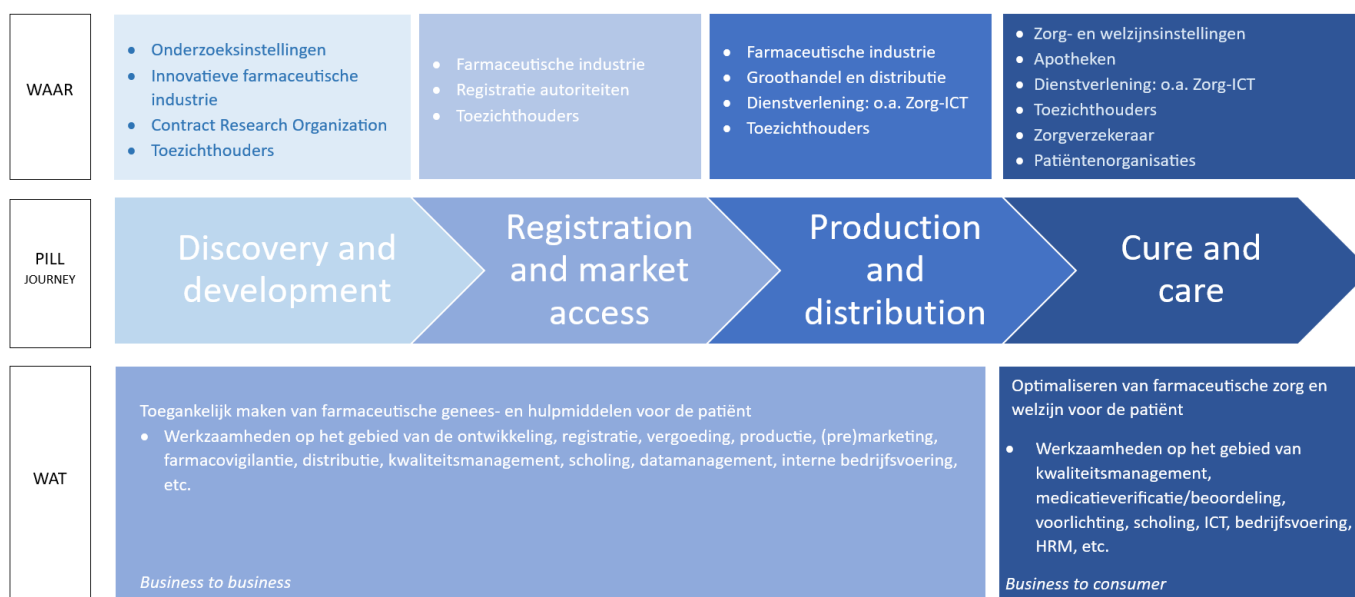
De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. De opleiding is inhoudelijk breed georiënteerd. Farmakundigen vervullen diverse rollen in het farmaceutische domein die de opleiding aan de hand van de Pill Journey goed in kaart heeft gebracht. Het panel complementeert de opleiding met de duidelijke beschrijving van de beoogde leerresultaten. De leerresultaten zijn inhoudelijk gezien relevant voor het farmaceutische werkveld. Het panel heeft geen twijfel over het niveau van de beoogde leerresultaten die voldoen aan het bachelorniveau volgens het Nederlandse Kwalificatieraamwerk NLQF niveau 6. Het werkveld wordt goed meegenomen in de herziening van de opleiding en de beoogde leerresultaten zijn door het werkveld gevalideerd. De beroepenveldcommissie waarin het brede beroepenveld is vertegenwoordigd functioneert goed in het afstemmen van de beoogde leerresultaten met de verwachtingen van het beroepenveld.

Onderbouwing

De farmakundige in het werkveld

De eerste farmakundigen die in 2005 zijn afgestudeerd werden vooral opgeleid als manager van een apotheek om een brugfunctie te vervullen tussen de WO-opgeleide apotheker en de mbo-opgeleide apothekersassistent. Sindsdien is het werkveld van de farmakundige veel breder geworden. Farmakundigen zijn tegenwoordig werkzaam in het gehele farmaceutische domein. Farmakundigen werken daarnaast zowel regionaal in bijvoorbeeld zorgnetwerken als nationaal bij de overheid, verzekeraars of belangengroepen. Als ze in dienst zijn bij een farmaceutisch bedrijf is het werkterrein zelfs met name internationaal. Daarnaast kenmerkt het werkveld zich door een hoge mate van complexiteit en door voortdurende veranderingen. Farmakundigen krijgen in hun werk te maken met maatschappelijke uitdagingen zoals het vergoeden van medicijnen, dreigende medicijntekorten en de toegankelijkheid van de farmaceutische zorg voor alle burgers.

Farmakundigen zijn hbo-professionals die processen en projecten rondom geneesmiddelen aansturen en/of verbeteren met als doel om de farmaceutische patiëntenzorg en het patiëntwelzijn te verbeteren. Hiervoor beschikken ze over farmacologische kennis die ze combineren met procesmatig werken en met het kunnen onderzoeken van de beroepspraktijk. Farmakundigen schrijven dus geen medicijnen voor en verlenen zelf geen zorg; het zijn verbinders en regisseurs die zorgen dat de juiste geneesmiddelen op de juiste manier en onder de juiste voorwaarden voor patiënten beschikbaar zijn. Ze zijn daarbij actief in de gehele keten van productie tot aan verstrekking van geneesmiddelen. De opleiding geeft dit weer in de onderstaande 'Pill Journey'. Dit is een schematisch overzicht van het brede werkterrein van de farmakundige.



Figuur 1: Pill Journey: het werkkterrein van de farmakundige (Zelfevaluatie B Farmakunde, HU 2025)

Zoals figuur 1 laat zien, werken farmakundigen afhankelijk van de fase van de Pill Journey in verschillende functies en hebben ze verschillende rollen. Zij zijn onder meer werkzaam als kwaliteitsmedewerker, beleidsadviseur, toezichthouder, adviseur geneesmiddelen, farmaceutisch manager en projectleider. Telkens werken ze samen met professionals van diverse disciplines aan het beschikbaar maken van farmaceutische zorg en welzijn van een hoge kwaliteit op het juiste moment en op de juiste plaats. Volgens de opleiding zijn dit professionals die deze zorg kunnen vernieuwen, verbeteren en organiseren zodat ze op deze wijze een bijdrage leveren aan het verkleinen van de gezondheids- en welzijnsverschillen tussen mensen.

Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten zijn in afstemming met het werkveld voor Farmakunde tot stand gekomen. De opleiding heeft in samenspraak met het werkveld acht competenties geformuleerd en uitgewerkt in indicatoren. Beide opleidingsvarianten gaan uit van de volgende vier beroepsinhoudelijke en vier generieke competenties:

1. Farmacologie,
2. Gezondheidsvoorlichting,
3. Kwaliteitsmanagement,
4. Bedrijfsvoering,
5. Praktijkgericht onderzoek,
6. Projectmanagement,
7. Communicatie,
8. Professioneel handelen en samenwerken.

De competenties met bijbehorende indicatoren zijn naast het Nederlands kwalificatieraamwerk (NLQF) gelegd en zijn vergeleken met de Dublin descriptor. Hieruit blijkt dat de beoogde leerresultaten overeenkomen met het hbo-bachelor niveau en aansluiten op het NLQF-niveau 6.

De opleiding heeft de competenties per cursus telkens vertaald in leeruitkomsten met bijbehorende indicatoren die volgens het Dreyfusmodel zijn uitgewerkt. Dit model onderscheidt drie niveaus: beginner (niveau 1), gevorderd (niveau 2) en bekwaam beroepsbeoefenaar (niveau 3). Het panel vindt het positief dat de kennis die nodig is om de leeruitkomsten aan te tonen steeds apart wordt vermeld in de cursusbeschrijving.

Aansluiting op het werkveld

De opleiding beschikt over een breed samengestelde beroepenveldcommissie die de gehele Pill Journey bestrijkt. De beroepenveldcommissie bestaat uit tien tot vijftien leden waaronder vertegenwoordigers van ziekenhuizen, de Universiteit Utrecht, apothekers, de farmaceutische industrie en diverse overheidsinstanties zoals het landelijke bijwerkingencentrum Lareb. Per studiejaar zijn er twee fysieke bijeenkomsten en twee onlinebijeenkomsten waarbij ook vertegenwoordiging van het Lectoraat Duurzame Farmaceutische Zorg aanwezig is. De beroepenveldcommissie adviseert de opleiding over de ontwikkelingen binnen de opleiding en informeert de opleiding over ontwikkelingen in het werkveld. Zo heeft de BVC advies gegeven over het nieuwe beroepsprofiel van de toekomstige Farmakundige. Daarnaast is er structureel contact met stageverlenende organisaties en zijn werkveldvertegenwoordigers betrokken bij het inbrengen van casuïstiek in het onderwijs.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. Uit de bestudeerde documentatie blijkt dat de inhoud van het programma aansluit op de beoogde leerresultaten. De inhoud en de processen van het onderwijs zijn gedetailleerd beschreven. De studeerbaarheid van het programma voldoet. Studenten van beide opleidingsvarianten geven aan dat tijdig beginnen en goed plannen belangrijk zijn voor het succesvol doorlopen van het programma. Het panel merkt op dat de deeltijdstudenten een vliegende start maken en benadrukt het belang van extra aandacht voor het landen van studenten in het deeltijdprogramma. Het panel vindt het positief dat er in de voltijdvariant aandacht is voor de oriëntatie op het brede beroepenveld. Ten behoeve van de binding van voltijdstudenten is het advies om de oriëntatie vanaf de eerste week in het programma op te nemen.

Op basis van de cursusbeschrijvingen stelt het panel vast dat de inhoud van het programma voor beide varianten voldoet aan de verwachtingen van het panel. Ten aanzien van de competentie projectmanagement adviseert het panel om deze competentie specifiek af te stemmen op het brede interdisciplinaire domein van farmacie.

Het panel heeft ervaren dat het docententeam streeft naar perfectie. De benodigde inhoudelijke expertise en praktijkervaring is in ruime mate binnen het team aanwezig en is van een goede kwaliteit. Aangezien de opleiding streeft naar binding met de student, verdient de roostering aandacht. Wat het panel betreft is het aan te bevelen dat de opleiding meer het initiatief neemt voor een betere roostering zodat de roosters beter voorspelbaar worden, robuuster zijn en meer rekening houden met de studenten.

Onderbouwing

Opbouw van het programma

Het programma van beide opleidingsvarianten bestaat uit cursussen van 5 EC of uit veelvoud daarvan. Uit het opleidingsprofiel blijkt dat de opbouw van het programma aansluit op de ontwerpdimensies volgens de onderwijsvisie van Hogeschool Utrecht. Dit heeft betrekking op kenmerken als aandacht is voor praktijkgerichtheid, het samen leren, de mix van leervormen (blended learning), praktijkgericht onderzoek, profilering en keuzevrijheid. Het programma van de voltijdvariant heeft een doorlooptijd van vier jaar. Voor de deeltijdvariant is de doorlooptijd drie jaar. De deeltijdvariant is bedoeld voor studenten die al werkzaam zijn in het farmaceutisch werkveld en beschikken over praktijkervaring. Schematische curriculumoverzichten van beide varianten zijn te vinden in bijlage 3 en bijlage 4. Beide varianten kennen een stapsgewijze opbouw naar de eindkwalificaties. In de voltijdvariant bereiken studenten het niveau beginner aan het eind van de propedeuse, het niveau gevorderd aan het eind van het tweede jaar en het niveau bekwaam beroepsbeoefenaar aan het einde van het vierde jaar. In de deeltijdvariant

worden deze niveaus bereikt na respectievelijk driekwart jaar, anderhalf jaar en aan het einde van het derde jaar.

De deeltijdvariant van de opleiding gaat ervan uit dat studenten tenminste twee dagen per week werkzaam zijn in de complexe omgeving van Farmakunde en dat deze studenten de opdrachten op hun werkplek uit kunnen voeren. Het programma met een omvang van 240 EC is daardoor te comprimeren in drie studiejaren (zie ook bijlage 4). De deeltijdstudenten maken een vliegende start door in het eerste blok aan de hand van startopdrachten waarin zij de al aanwezige kennis en vaardigheden aan kunnen tonen. Het panel waardeert het enerzijds dat op deze wijze rekening wordt gehouden met al aanwezige voorkennis en praktijkervaring, anderzijds blijkt deze vliegende start veel te vragen van de deeltijdstudenten. Het is positief dat de opleiding hier oog voor heeft en het panel moedigt de initiatieven aan die zijn genomen om de deeltijdstudenten goed te laten landen in de opleiding.

Inhoud van het programma

De inhoudelijke focus ligt in de propedeuse op het aanbrengen van een brede inhoudelijke basis, waarbij studenten kennismaken met de volledige farmaceutische keten. In elke cursus staan een vakinhoudelijke en een generieke competentie, vaak gecombineerd, centraal. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de eerstejaars cursus Kwaliteitsmanagement 1.1. Deze cursus bestaat uit vijf leeruitkomsten waarin de vakinhoudelijke competentie 3: Kwaliteitsmanagement wordt gecombineerd met competentie 7: Communiceren. De cursus leidt tot kennis en inzicht in kwaliteitsmanagement. Studenten voeren hiervoor diverse opdrachten uit en ontwikkelen tegelijkertijd vaardigheden zoals in het mondeling en schriftelijk communiceren. Uit de documentatie en gesprekken die zijn gevoerd leidt het panel af dat er in de voltijdvariant aan het begin van de opleiding sterke focus wordt gelegd op het aanbrengen van basiskennis. Het panel adviseert de opleiding om de oriëntatie op het beroepenveld ook meer nadrukkelijk vanaf de start op te nemen in het programma. Studenten vinden het lastig om een beeld te vormen van de mogelijke toekomstige beroepen. Ten behoeve van de binding met de opleiding en het voorkomen van onnodige uitval kan daarom niet vroeg genoeg begonnen worden met deze oriëntatie.

De inhoud van het tweede jaar is gericht op het verdiepen en toepassen van kennis in de farmakunde. Op hoofdlijnen bestaat het tweede jaar uit de thema's Bedrijfsvoering & Marketing, Kwaliteitsmanagement, Farmacologie en sluit het tweede jaar voor de voltijdvariant af met een praktijkstage. Deze thema's geven een goed beeld van de brede inhoudelijke oriëntatie. In het eerste thema stellen studenten een marketingplan op voor een geneesmiddel op basis van een interne en een externe omgevingsanalyse. Vervolgens voeren studenten in het tweede thema een interne audit uit die betrekking heeft op het analyseren van processen en het managen van risico's binnen een apotheekomgeving. Het derde thema Farmacologie, betreft een evidence-based onderzoek waarbij studenten vervolgens adviezen opstellen voor een bepaald farmaceutisch gebied zoals oncologie of reumatologie. Uiteindelijk sluiten de voltijdstudenten het tweede jaar af met een praktijkstage van negen weken. Naast het opdoen van praktijkervaring voeren studenten tijdens deze stage ook een projectmatige opdracht uit voor een farmaceutisch bedrijf. Studenten in het deeltijdprogramma voeren de praktijkopdrachten uit op hun eigen werkplek.

In het derde voltijd jaar ligt de nadruk op het integreren van kennis en op persoonlijke profilering. In het eerste blok werken studenten aan een bedrijfsplan voor een eigen onderneming en voor het introduceren van een geneesmiddel. Bij dit bedrijfsplan hoort een financiële onderbouwing en een plan voor het borgen van de kwaliteit. Daarna volgt in het tweede blok een managementgame waarin studenten laten zien dat ze de kennis en inzicht integraal toe kunnen passen tot op het beoogde eindniveau van de beroepsinhoudelijke competenties. Daarnaast krijgen studenten gedurende een semester de gelegenheid om deze naar eigen keuze in te vullen. Ze kunnen hierbij kiezen voor één van de twee minoren die de opleiding aanbiedt: International Pharmaceutical studies en Farmacologie voor Paramedici, of voor een minor van de HU of bij een andere onderwijsinstelling.

In het vierde jaar van het voltijdprogramma tonen studenten aan dat zij het niveau van een startbekwaam professional hebben bereikt. Het programma bestaat uit de afstudeerstage en het praktijkgericht onderzoek. Tijdens de stage voeren studenten een complex project uit in de beroepspraktijk. Studenten doorlopen hierbij de fases van een project; van het formuleren van een projectplan, het uitvoeren van een project en de verantwoording van een project. Ter ondersteuning van deze stage biedt de opleiding de cursus Het Managen van een Project aan. Deze cursus is ook een voorbereiding op het Praktijkgericht Onderzoek waarbij studenten zelfstandig een evidence-based onderzoek uitvoeren in de beroepspraktijk. Wat het panel betreft kan de inhoud van het projectmanagement specifiek worden afgestemd op het complexe farmaceutische domein, dat wordt gekenmerkt door multidisciplinariteit en diversiteit in stakeholders. Op basis van het cursusmateriaal merkt het panel op dat projectmanagement behoorlijk generiek wordt benaderd, een specifiek op het beroepenveld gerichte invulling is te adviseren.

In het deeltijdprogramma zijn het derde en vierde jaar gecomprimeerd in anderhalf jaar. Het programma heeft een vergelijkbare inhoud, zoals de cursussen uit het derde jaar met het Bedrijfsplan en de Managementgame. Deeltijdstudenten volgen geen minor, maar hebben de keuze uit twee cursussen die specifiek door de opleiding voor deeltijdstudenten zijn ontwikkeld: de cursus Make a Difference, of de cursus International Drug Development (Bijlage 4). De afstudeereenheid is identiek aan de afstudeereenheid van de voltijdvariant en bestaat uit een afstudeerstage en het Praktijkgericht Onderzoek.

Onderzoeksvaardigheden

Praktijkgericht onderzoek is een van de vier generieke competenties en is als een doorlopende leerlijn in het programma opgenomen. In het eerste jaar maken studenten kennis met de basis van praktijkgericht onderzoek. In de voltijdvariant ligt de nadruk hierbij op het leren interpreteren van literatuur, en op het vinden van relevante actuele informatie. In de deeltijdvariant ligt de nadruk vanaf het begin op de toepassing van onderzoek. Deeltijdstudent voeren in het eerste jaar een kwalitatief onderzoek uit in de opdracht case report (blok 4) met bijbehorende analyse en rapportage. Ze onderzoeken bijvoorbeeld de duurzaamheid binnen een openbare apotheek door medewerkers van de apotheek te interviewen om zo te achterhalen wat het huidige beeld is en wat de mogelijkheden zijn voor verduurzaming. Ze analyseren de resultaten en schrijven hierover een rapport.

Naarmate het programma vordert voor beide varianten, voeren studenten steeds zelfstandiger onderzoekstaken uit en wordt de context waarin dit onderzoek plaatsvindt steeds realistischer en

complexer. Uiteindelijk mondt de leerlijn uit in het Praktijkgerichte Onderzoek van het afstudeerprogramma. Studenten voeren onderzoek uit in het werkveld, zoals bij apotheken, farmaceutische bedrijven of bij het lectoraat Duurzame Farmaceutische Zorg. De afronding bestaat uit een onderzoeksartikel en een mondelinge verdediging (referaat), waarbij ook het professioneel handelen wordt beoordeeld.

Internationalisering

Het farmaceutische domein kenmerkt zich door een internationaal karakter. Dat geldt ook voor farmakundigen die in een nationale context opereren. Het panel ondersteunt de aandacht van de opleiding voor internationale en interculturele aspecten. In het programma wordt hier op twee manieren invulling aan gegeven: Internationalisering at home en Internationalisering abroad. Aanvullend kunnen studenten die zich internationaal willen verdiepen, Engelstalige modules volgen zoals de minor International Pharmaceutical Studies (voltijd) of de cursus International Drug Development (deeltijd). Daarnaast kunnen studenten in het buitenland een minor volgen of stage lopen. De opleiding heeft voor het ondersteunen van studenten die dit overwegen een coördinator Internationalisering aangesteld.

Instroomeisen

De instroomeisen voldoen aan de verwachtingen van het panel en passen bij de brede inhoudelijke oriëntatie van de opleiding. Studenten met een havo-, vwo- of een mbo-4 diploma zijn toelaatbaar tot de voltijdvariant van de opleiding. Bij aanmelding nemen ze deel aan de studiekeuzecheck waarna een matchingsdag of een adviesgesprek volgt. Voor deeltijdvariant stelt de opleiding de voorwaarde van een relevante werkplek in de farmaceutische zorg of dienstverlening. Om in te kunnen stromen dienen deeltijdstudenten minimaal 16 uur per week te werken op het niveau van mbo-4 of hoger. Van de werkgever verwacht de opleiding dat deze het praktijkleren kan ondersteunen; een werkplekbegeleider dient minimaal hbo geschoold te zijn en wekelijks de student te kunnen coachen. Aanvullend stelt de opleiding het dringende advies dat deze studenten minimaal twee jaar relevante werkervaring hebben opgedaan.

Begeleiding

Iedere student is aan een studieloopbaanbegeleider gekoppeld. Deze is het eerste aanspreekpunt als het gaat om de studievoortgang, de studieplanning, het welzijn en te maken keuzes in de hoofdfase. Aanvullend is er extra begeleiding in de eerste twee blokken van het programma. Ouderejaarsstudenten geven als studentmentor dan extra begeleiding, wijzen studenten de weg en ondersteunen bij het binden met de opleiding. Voor studenten die extra ondersteuning nodig hebben is het Student Support Centre ingesteld. Studenten kunnen hier terecht voor advies bij ziekte, of als er sprake is van een functiebeperking en psychische problemen die belemmerend kunnen zijn voor de studievoortgang. Indien nodig zijn er extra faciliteiten beschikbaar en kunnen studenten deelnemen aan specifieke trainingen.

Ten behoeve van de binding met de opleiding besteedt de opleiding extra aandacht aan de aanwezigheid van studenten. Per september 2025 is de pilot aanwezigheidsplicht gestart, waarbij studenten minimaal bij acht van de tien lessen aanwezig moeten zijn. Het panel heeft begrip voor deze aandacht, maar merkt tegelijkertijd op dat de roostering om diverse redenen nogal eens te wensen overlaat. De studenten geven aan dat het rooster laat beschikbaar is, nogal eens wijzigt en dat het rooster weinig rekening houdt met de voorkeur en wensen van studenten. Volgens het panel is er door meer studentgericht te roosteren nog veel winst te behalen in de binding van

studenten met de opleiding en verdient het aanbeveling om in de roostering meer rekening te houden met de wensen en verwachtingen van de studenten.

Docenten

Het panel is het met de opleiding eens dat er sprake is van een hecht, deskundig en bevoegen docententeam. Ook de studenten geven aan dat de docenten betrokken en deskundig zijn. Daarnaast zijn studenten van mening dat de docenten over veel praktijkervaring beschikken. Uit het docentenoverzicht blijkt dat het opleidingsniveau van de docenten hoog is. Bijna alle docenten beschikken over een masterdiploma. Bovendien zijn zeven van de 29 docenten gepromoveerd en zijn enkele docenten bezig met een promotietraject. Uit het overzicht blijkt ook dat het team beschikt over een brede expertise, naast Farmakunde is er in het team expertise in Biologie, Bedrijfskunde, Marketing en Gezondheidswetenschappen. Ook de onderwijskundige expertise voldoet; alle docenten beschikken over de Basis Kwalificatie Examinering certificaat (BKE) en één docent beschikt over het certificaat Senior Kwalificatie Examinering (SKE).

Standaard 3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. Het panel complimenteert de opleiding met de gedetailleerde beschrijving van de toetsing. Dit leidt tot transparantie voor studenten, docenten en examinatoren. Studenten geven aan dat er helder wordt gecommuniceerd over de toetsing. Toetsing heeft voor de opleiding een summatieve, formatieve en evaluatieve functie. Het panel merkt op dat er in de uitvoering met name summatief wordt getoetst. De beoogde ontwikkeling naar meer formatief evalueren en handelen wordt daarom door het panel aangemoedigd.

Het verbeteren en borgen van de toetskwaliteit is bij deze opleiding van een hoog niveau. Er is een duidelijke verdeling van verantwoordelijkheden en taken tussen curriculumcommissie, Toets Expert Groep (TEG) en examencommissie. Het panel ervaart bij deze commissies een sterk ontwikkeld kwaliteitsbesef, waarbij gestructureerd wordt gewerkt volgens de Plan-Do Check-Act (PDCA) cyclus. De examencommissie is goed gepositioneerd, en voert haar taken op correcte wijze uit. De samenwerking met de curriculumcommissie en de TEG is constructief en leidt tot een goede borging van de toetskwaliteit.

Onderbouwing

Toetsbeleid

De opleiding beschikt over een compleet en duidelijk uitgewerkt toetsbeleid waarin de relatie met het HU toetskader is aangegeven. Het toetsen wordt gezien als een wezenlijk onderdeel van het leren. Leerdoelen, onderwijs en toetsing horen volgens de visie van de opleiding in elkaars verlengde te liggen en nauw op elkaar aan te sluiten. De nadruk van het toetsbeleid ligt nog op het summatief toetsen. Bij de herziening van het programma zal deze functie meer richting ontwikkelgericht toetsen gaan. Naast de summatieve functie vervullen de toetsen ook een formatieve functie. Door het werken met goede voorbeelden in de klas, het checken/toetsen van het begrip van het geleerde in de lessen en het organiseren van feedback tijdens het leren krijgen studenten meer inzicht in het eigen leerproces en het gewenste leerresultaat en kunnen docenten beter afgestemde begeleiding daarop verzorgen.

De derde functie van het toetsen is het evalueren en verbeteren van het onderwijs. In het toetsbeleid is de visie op toetskwaliteit, de toetsing in de praktijk, de organisatie en het voorkomen van fraude beschreven. Het toetsbeleid van Farmakunde vormt daardoor een prima kader voor het uitvoeren van de toetsing.

Toetsuitvoering

In de uitvoering onderscheidt de opleiding vier vormen van toetsing. De meest voorkomende vorm is de integrale toets. Aan de hand van een beroepsproduct of een beroepstaak wordt getoetst of studenten kennis en vaardigheden kunnen toepassen in de context van het beroepenveld. Dit zijn beroepsproducten zoals een patiëntenfolder, een bedrijfsplan of een

auditrapport. Een beroepstaak kan bijvoorbeeld een adviesgesprek zijn. Voor de beroepsproducten werken de studenten vaak samen in een groep. Bij het beoordelen van een groepsproduct is er altijd sprake van een aanvullende individuele beoordeling. De tweede toetsvorm is de conceptuele toets waarbij specifiek op kennis en inzicht wordt getoetst. De meeste conceptuele toetsen worden afgenomen met behulp van het digitale toetssysteem Testvision Online. De derde toetsvorm is de vaardigheidstoets. In deze toets worden met name generieke competenties getoetst zoals het beoordelen van de communicatieve vaardigheden aan de hand van een zakelijk gesprek of een presentatie. Ook IT vaardigheden worden door de opleiding getoetst, zoals de vaardigheden in MS Excel en MS Word. De vierde vorm is de reflectieve toets die hoort bij de competentie Professioneel Handelen. Dit zijn assessments en gesprekken om vast te stellen hoe ver studenten zijn in hun professionele ontwikkeling.

Over het geheel genomen is het panel tevreden over de toetsing die qua vorm en opzet aansluit op het onderwijs. Aan de hand van de beoordeelde eindwerken en de toetsen die zijn ingezien heeft het panel een suggestie voor de doorontwikkeling van de toetsing. Het panel merkt op dat de beoordelingscores voor de onderdelen van een toets in principe allemaal even zwaar tellen. Het panel adviseert de opleiding om verschillende wegingsfactoren te gaan hanteren, zodat onderdelen die belangrijker zijn zwaarder meewegen in de beoordeling van een leeruitkomst. Door met wegingsfactoren te gaan werken, kan de opleiding laten zien waar het de focus op legt in een bepaalde cursus of bij een bepaalde leeruitkomst, dit sluit volgens het panel ook aan op het streven om meer ontwikkelgericht te gaan toetsen.

Toetsing van het eindniveau

De toetsing van het eindniveau wordt correct uitgevoerd. Het eindniveau wordt voor beide opleidingsvarianten in drie onderdelen bepaald: de Managementgame, de Afstudeerstage en Het Praktijkgericht Onderzoek. Tijdens de Managementgame vormen studenten een managementteam van een farmaceutische onderneming dat reageert op interventies die samenvallen met de inhoudelijke competenties (Farmacologie, Gezondheidsvoorlichting, Kwaliteitsmanagement en Ethiek). De toetsing bestaat uit vier toetsen die volgens het vierogenprincipe worden beoordeeld. Studenten verdedigen als groep de oplossingen die ze hebben doorgevoerd naar aanleiding van de interventies en worden individueel bevraagd over de gemaakte keuzes. Aanvullend is er een afsluitend assessmentgesprek met het managementteam waarin aan de hand van een portfolio de competentie professioneel handelen en samenwerken wordt beoordeeld.

Voor de toetsing van de afstudeerstage leveren studenten een projectplan, een uitwerking van de praktijkopdracht en een reflectieportfolio in bij twee examinatoren. De toetsing is een assessmentgesprek waarbij het advies van de praktijkbegeleider wordt meegewogen bij de beoordeling. Het Praktijkgericht Onderzoek leidt tot een artikel. Twee examinatoren beoordelen dit beroepsproduct inhoudelijk en beoordelen tijdens de mondelinge verdediging bij het afsluitende referaat het onderzoek. De beoordelingen die behoren tot de afstudeereenheid zijn over het algemeen voldoende navolgbaar, waarbij twee examinatoren hun bevindingen naast elkaar leggen en komen tot een gezamenlijk oordeel. Het overleg en de overwegingen om tot een score te komen, kan wat het panel betreft, meer uitgewerkt worden. Dit is waardevol voor het onderbouwen van het oordeel en past in de ontwikkeling naar het meer ontwikkelgericht toetsen

Borging en verbetering van de toetskwaliteit

Het panel meent dat met name voor de toetsing het kwaliteitsbesef sterk is ontwikkeld. Dat blijkt ten eerste uit het toetsbeleid, waarin de toetsorganisatie, taken, rollen verantwoordelijkheden en processen duidelijk zijn uitgewerkt. Ten behoeve van de validiteit en betrouwbaarheid werkt de opleiding met het vierogenprincipe, worden toetsmatrijzen gehanteerd en aandacht besteed aan de toetsdeskundigheid van de docenten. Daarnaast beschikt de opleiding over diverse onderliggende documenten zoals beoordelingsrichtlijnen en toetsmatrijzen voor de vier toetsvormen. Uit de bestudeerde documenten blijkt verder dat de PDCA-cyclus structureel wordt toegepast in het verbeteren en borgen van de toetsing. Dit is op het niveau van een cursus, als voor de Afstudeereenheid, als voor beide varianten van de opleiding. Ook de beroepenveldcommissie is betrokken bij het valideren van beroepsopdrachten en beoordeelt steekproefsgewijs producten van de Afstudeereenheid.

De ToetsExpertGroep (TEG) heeft een aanjagende functie bij het evalueren en verbeteren van de toetskwaliteit. Cursuscoördinatoren worden door de TEG ondersteund bij het construeren van toetsen en bij het evalueren van toetsen. De TEG is ook betrokken bij de jaarlijkse evaluatie van het toetsprogramma, die door de curriculumcommissie wordt uitgevoerd. De borgende taak is belegd bij de examencommissie die is ingesteld voor de acht opleidingen van het Instituut voor Paramedische Studies. Het panel concludeert aan de hand van de gevoerde gesprekken en de jaarverslagen dat de examencommissie de wettige taken gedegen uitvoert. Er is sprake van een extern lid dat afkomstig is van een andere onderwijsinstelling. De examencommissie wordt ook goed betrokken bij de geplande herziening van het onderwijs en heeft de opleiding geadviseerd over het toetsen van grotere eenheden en over het verwerken van AI in de leeruitkomsten en het effect op toetsing. Hieruit blijkt dat de examencommissie meedenkt in de ontwikkelingen die aanstaande zijn en dat er sprake is van een zorgvuldige borging van de toetskwaliteit.

Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. Aan de hand van de beoordeelde eindwerken stelt het panel vast dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd. De Afstudeereenheid en de Managementgame geven samen een compleet beeld van het eindniveau. Wat betreft het Praktijkgerichte Onderzoek is het panel van mening dat de opleiding hogere eisen kan stellen aan de onderzoeksopzetten. Het panel beveelt aan om deze opzetten kritischer te beoordelen ten aanzien van de complexiteit van het vraagstuk. Het panel adviseert aanvullend om de relevantie voor de beroepspraktijk en de implicaties voor de gehele Pill Journey meer bij dit onderzoek te betrekken.

Afgestudeerden ervaren een soepele overgang van studie naar werk. Werkgevers zijn tevreden over de kwaliteiten van de afgestudeerden en merken met name op dat zij in staat zijn om proactief te handelen in de beroepspraktijk. Het panel heeft de indruk dat ervaringen van alumni en werkgevers door de opleiding meer benut kunnen worden. De opleiding kenmerkt zich door een gedegen aanpak als het gaat om het vernieuwen van het onderwijs. Volgens het panel is meer wendbaarheid te adviseren omdat ontwikkelingen in het farmaceutische beroepenveld steeds sneller gaan. Het bevorderen van meer wendbaarheid bij de herziening van de opleiding zal ertoe leiden dat de opleiding blijvend waardevolle professionals voor het dynamische farmaceutische domein op gaat leiden.

Onderbouwing

De Afstudeereenheid

Het panel vindt dat de Afstudeereenheid een compleet beeld geeft van het eindniveau. De studenten voeren in laatste studiejaar van de voltijd- en de deeltijdvariant een Praktijkgericht Onderzoek en een Afstudeerstage uit. In het onderzoek tonen de studenten het eindniveau aan van de generieke competenties. Tijdens de stage voeren studenten een complex project uit voor een farmaceutische organisatie. Afhankelijk van het onderwerp tonen ze het eindniveau van één of meerdere vakinhoudelijke competenties aan naast de generieke competenties Projectmanagement, Communicatie en Professioneel handelen. Om het eindniveau van alle vier vakinhoudelijke competenties te kunnen bepalen, worden deze tijdens de Managementgame in het voorlaatste jaar aangetoond. Het panel is positief over deze opzet, omdat door deze opzet het niet nodig is dat alle vakinhoudelijke competenties in de stage moeten worden aangetoond, waardoor het project naadloos kan aansluiten op de opdracht van de farmaceutische organisatie.

Producten van afgestudeerden

Het panel heeft vijftien afstudeerdossiers beoordeeld; elf dossiers van de voltijdvariant en vier dossiers van de deeltijdvariant. Op basis van deze beoordeling concludeert het panel dat de beoogde leerresultaten in beide opleidingsvarianten worden gerealiseerd. De Managementgame, Afstudeerstage en het Praktijkgericht Onderzoek laten zien dat de vakinhoudelijke en generieke

competenties voldoen aan het hbo-bachelorniveau en dat de gerealiseerde leerresultaten voldoen aan de verwachtingen van het panel.

De Managementgame is volgens het panel een realistische en uitdagende simulatie van een farmaceutisch bedrijf en geeft een goed beeld van de vakinhoudelijke competenties op eindniveau. Voor het Afstudeeronderzoek leveren studenten drie producten op: een onderzoeksopzet, een onderzoeksartikel en een referaat. Het panel vindt het positief dat het niveau van de beoordeelde producten voor de voltijd- en deeltijdvariant vergelijkbaar zijn. Het panel merkt op dat een aantal van de onderzochte onderwerpen leiden tot voor de hand liggende resultaten. Het panel beveelt de opleiding aan om bij het beoordelen van een onderzoeksopzet kritisch te zijn op de relevantie van het onderwerp. Wat het panel betreft verdient de oriëntatie over wat er al is onderzocht over een bepaald onderwerp meer aandacht. De uitvoering van het onderzoek is van voldoende niveau en voldoet inhoudelijk aan de verwachtingen van het panel. Gezien de brede oriëntatie van de opleiding adviseert het panel om de implicaties van het onderzoek meer te betrekken op het beroepenveld en op de gehele Pill Journey.

De Afstudeerstage bestaat uit een beoordeling van een projectplan, de uitvoering van het project en de beoordeling aan de hand van een afsluitend assessmentgesprek. De projecten die zijn uitgevoerd zijn relevant en geven een goede indicatie van projecten die in het werkveld door alumni worden uitgevoerd. Een voorbeeld van een project is het opzetten van een campagne voor patiënten over herhaalmedicatie. Een ander voorbeeld is het opstellen van een klachtenprocedure voor een zorgverlener of een campagne voor het uitzetten van zelfzorgmiddelen. Het panel heeft begrepen dat de opleiding overweegt om de Afstudeerstage en het Afstudeeronderzoek meer met elkaar integreren. Het panel moedigt deze beoogde integrale benadering van de eindwerken aan en adviseert de opleiding om dit snel op te pakken. Volgens het panel kan door een integrale benadering van het praktijkgerichte onderzoek en het uitvoeren van een project effectiever het eindniveau van de competenties worden aangetoond.

Functioneren afgestudeerden

Na het afstuderen werken farmakundigen in diverse functies binnen de gehele farmaceutische keten. De functies gaan van onderzoek en ontwikkeling van geneesmiddelen tot aan de uiteindelijke zorg voor patiënten. Globaal genomen werkt een derde van de farmakundigen in de farmaceutische industrie waar ze meer bedrijfskundige functies vervullen als kwaliteitsmedewerker, productmanager of supply chain officer. Een even groot deel van de afgestudeerden gaat in het apothekewezen aan de slag. Ze vervullen in deze functies een managementrol en vormen de verbinding tussen apotheker en apothekersassistenten. Het resterende deel van afgestudeerden is werkzaam bij (semi-) overheidsinstanties, zorgverzekeraars, dienstverlening, onderwijs en voorlichting.

Het panel is positief over het contact dat de opleiding onderhoudt met alumni. In 2020 is de Vereniging Alumni Farmakunde (VAF) alumnivereniging opgericht die jaarlijks samen met de opleiding enkele alumni-events organiseert. Uit alumni onderzoek blijkt dat met name de deeltijdstudenten zeer tevreden terugkijken op hun opleiding. Afgestudeerden van beide opleidingsvarianten geven aan dat overgang van studie naar werk goed verloopt. Werkgevers zijn tevreden over de kwaliteiten van de afgestudeerden. Ze vinden het positief dat farmakundigen breed zijn opgeleid en dat ze de hele Pill Journey kunnen overzien en diverse rollen kunnen vervullen. De vraag naar projectmanagers en procesmanagers is met name binnen de

farmaceutische zorg en dienstverlening groot. Farmakundigen blijken een waardevolle rol te vervullen in het ondersteunen en versterken van professionals en organisaties binnen deze sector. Ontwikkelingen in de farmaceutische zorg gaan steeds sneller door technologieën als de inzet van AI en datamanagement, er is veel aandacht voor efficiënter werken en kostenbesparing. Wat het panel betreft, dient de opleiding alert te reageren op deze ontwikkelingen in het beroepenveld. Het panel ervaart bij de opleiding de neiging om dit zeer gedegen en zorgvuldig op te pakken. Het panel adviseert de opleiding om bij de herziening van het onderwijs meer te experimenteren. Dit kan leiden tot de beoogde grotere wendbaarheid, zodat blijvend waardevolle professionals voor het farmaceutische domein worden opgeleid.

Eindoordeel over de opleiding

	B Farmakunde	
	Voltijd	Deeltijd
<i>Standaard 1 Beoogde leerresultaten</i>	Voldoet	Voldoet
<i>Standaard 2 Onderwijsleeromgeving</i>	Voldoet	Voldoet
<i>Standaard 3 Toetsing</i>	Voldoet	Voldoet
<i>Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten</i>	Voldoet	Voldoet

De oordelen zijn gewogen volgens de beslisregels van de NVAO. Op basis hiervan beoordeelt het visitatiepanel de kwaliteit van de bestaande hbo-bacheloropleiding B Farmakunde van Hogeschool Utrecht als **positief**.

Aanbevelingen

Standaard 2

- Streef naar een meer robuuste en afgestemde vorm van roostering. Hou ten behoeve van de binding met studenten meer rekening met de wensen en verwachtingen van de studenten.

Standaard 4

- Wees bij het beoordelen van de onderzoeksopzetten kritisch op de relevantie van het onderwerp, zodat het praktijkgerichte onderzoek leidt tot meer vernieuwende resultaten en uitkomsten voor de beroepspraktijk.

Bijlagen

1. Bezoekprogramma

10.00 – 10.45	Gespreksronde docenten • coördinator en docent bedrijfsvoering, communicatie, professioneel handelen, interprofessionele kennismaking binnen HU Gezond & Wel Programma, SLB'er, begeleider afstudeeronderzoek en afstudeerstage, lid curriculumcommissie, • coördinator, docent en begeleider afstudeeronderzoek en docent farmacologie, • coördinator en docent stages en kwaliteitsmanagement en begeleider afstudeeronderzoek en afstudeerstage, • coördinator en docent stages, International Pharmaceutical Studies en International Drug Development, SLB'er, begeleider afstudeeronderzoek en afstudeerstage en coördinator internationalisering, • coördinator en docent gezondheidsvoorlichting, Interprofessionele kennismaking binnen HU Gezond & Wel Programma, SLB'er, begeleider afstudeeronderzoek en afstudeerstage, • farmakundige, coördinator en docent projectmanagement, gezondheidsvoorlichting en kwaliteitsmanagement, Slb'er, begeleider afstudeeronderzoek en afstudeerstage, • coördinator en docent Werkveld en Farmacologie voor Paramedici, kwaliteitsmanagement, begeleider afstudeeronderzoek en afstudeerstage, key user TestVision Online, • coördinator SLB, coördinator en docent bedrijfskunde, werkveld, begeleider afstudeeronderzoek en afstudeerstage.
10.45 - 11.00	Pauze
11.00 – 11.45	Gespreksronde studenten • Voltijd jaar 1: 2 studenten, • Voltijd jaar 2: 3 studenten (waarvan 1 lid OC), • Voltijd jaar 3: 1 student (voorzitter OC), • Voltijd jaar 4: 2 studenten, • Deeltijd jaar 1: 1 student, • Deeltijd jaar 2: 1 student, • Deeltijd jaar 3: 1 student.
11.45-12.00	Pauze
12.00- 12.45	Gespreksronde Examencommissie IPS • Twee leden van de examencommissie Instituut voor Paramedische Studies TEG Farmakunde • voorzitter TEG, coördinator deeltijd, coördinator en begeleider afstudeeronderzoek, docent gezondheidsvoorlichting, lid projectteam Farma2Future • vicevoorzitter TEG, coördinator kwaliteitsmanagement en SLB, docent IPS Leren Studeren, begeleider afstudeeronderzoek en afstudeerstage
12.45- 13.30	Lunch
13.30 – 14.15	Gespreksronde Werkveldvertegenwoordigers en alumni: • voorzitter beroepenveldcommissie • farmakundige, Senior Quality Assurance Officer en Auditor at Focus Care Pharmaceuticals B.V. • farmakundige, Klinische Farmacie bij Isala ziekenhuis, bestuurslid Alumnivereniging (VAF) • farmakundige, Ketenmanager Extramurale Farmacie bij Zilveren Kruis • farmakundige, Omnichannel Manager bij Boehringer Ingelheim • farmakundige, Productondersteuning Farmanco, KNMP • farmakundige, Medicatieveiligheidsfunctionaris oncotheek bij NKI Antoni van Leeuwenhoek
14.15- 14.30	Pauze

14.30 - 15.00	Gespreksronde Management • Directeur Instituut voor Paramedische Studies • Opleidingsmanager IPS cluster Farmakunde, Huidtherapie en Management in de Zorg • lector DFZ (Duurzame Farmaceutische Zorg) • lid managementteam, voorzitter Curriculumcommissie, voorzitter TEG, coördinator deeltijd, coördinator en begeleider afstudeeronderzoek,
15.00 – 16.15	Beoordelings- overleg panel
16.15 – 16.30	Terugkoppeling panel

2. Bestudeerde documenten

Zelfevaluatie Farmakunde (2025)
Brochure GEZOND&WEL
Competentiematrix 2024-2025 en 2025-2026 voltijd en deeltijd
Cursushandleiding Werkveld 3
Cursushandleiding Afstudeeronderzoek
Cursushandleiding Afstudeerstage
Document AE-meting 2025
F2F Ontwikkeldocument: stand van zaken september 2025
HU onderwijs en onderzoeksvisie: Samen voor de toekomst
HU / Farmakunde in Kaart
HU Toetsbeleid 2025
HU Toetskader 2017
Jaarplannen Farmakunde
Jaarverslagen examencommissie 2023-2024 en 2024-2025
KMS document A1. Beroepsprofiel
KMS document A1. De toekomstgericht farmakundige, 2025
KMS document A2. Opleidingsprofiel
KMS document A2. Niveauverantwoording leerresultaten Farmakunde, NLQF6
KMS document A3. Toelichting op de Body of Knowledge Skills Farmakunde
KMS document A4. Toetsbeleid en fraudepreventie beleid Farmakunde
KMS document A5. Honoursbeleid Farmakunde
KMS document A6. Studieloopbaanbegeleiding
KMS document A7. Evaluaties bij opleiding Farmakunde
KMS document A8. Kwaliteitscyclus (PDCA) onderwijs en toetsing
KMS document B1. Afstudeerniveau
KMS document D1. Samenwerking met het werkveld
KMS document D2. Beroepenveldcommissie
KMS document D3. Internationale oriëntatie
KMS document E3. Professionalisering & Ontwikkeling Team Farmakunde
KMS document E3. Overzicht docenten Farmakunde
KMS document E7. Samenwerking Farmakunde - Lectoraat Duurzame Farmaceutische Zorg
Notulen OC en notulen BVC
Rubric Toetskwaliteit 2024-2025
Samenvatting leerlijngesprekken 2024-2025
Studiegids voltijd en deeltijd met cursusbeschrijvingen
Toetsplan 2023-2024 en 2024-2025 voltijd en deeltijd
Aantal eindwerken beoordeeld door het panel:

Opleidingsvariant	Afstudeeronderzoek en Afstudeerstage
Voltijd	11*
Deeltijd	4**
Totaal	15

* Waarvan 4x inclusief beoordeling toets Managementgame en toets Professionaliseringsgesprek

** Waarvan 2x inclusief beoordeling toets Managementgame en toets Professionaliseringsgesprek

3. Farmakunde curriculum voltijdvariant 2024 – 2025

Blok A											Blok B											Blok C											Blok D																	
week	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12						
jaar 1	Werkveld 1 Blanka										Communicatie mondeling Peggy										Bedrijfsvoering 1-I Arjan/Charlotte GFA-1.BV1.1-13 (5 EC) Bedrijfsanalyse										Bedrijfsvoering 1-III Arjan										Gezondheidsvoorzichting 1-I Karin GFA-1.GV1.1-13 (5 EC) Gezondheidskundige analyse									
jaar 1	GFA-2.WV1-21 (5 EC) Theorie werkveld + Schriftopdracht werkveld										GFA-1.CM-20 (5EC) Zakelijk gesprek										Bedrijfsvoering 1-II Arjan/Charlotte GFA-1.BV1.2-13 (5 EC) CS Taaltoets (Tineke)										GFA-1.BV1.3-1 3 (5 EC) Management summary										Gezondheidsvoorzichting 1-II GFA-1.GV1.2-22 (5 EC) Campagne Plan Karin Resultatenoverzicht Maren									
	Farmacologie 1 Miranda GFA-1.FCI-20 (5 EC) Farmacologie 1										Farmacologie 2 Fatma GFA-1.FCI-20 (5 EC) Farmacologie 2										Kwaliteitsmanagement 1.1 Anneloes GFA-1.KM1.1-20 (5 EC) Theorie + IT Word (Tineke)										Kwaliteitsmanagement 1.2 Anneloes GFA-1.KM1.2-22 (5 EC) Verbeterplan																			
Professionalisering 1 lot GFA-1.PFI-22 Professionalisering																																																		
jaar 2	Werkveld 2 Maaike GFA-1.WV2-13 (5 EC) Symposium										Onderzoeksvaardigheden Marijke/Carolien GFA-2.PO-22 (10 EC)										Gezondheidsvoorzichting 2 Karin GFA-2.GV2-22 (5 EC) Patientenvoorlichtingsmateriaal										Farmacologie 3 Ruth GFA-2.FCI-21 (10 EC) CM Adviesgesprek (Peggy) Formulairmadwezen										Stage jaar 2 Tineke GFA-2.STAGE-23 (10 EC) Praktijkopdracht									
	Bedrijfsvoering 2 Geert GFA-1.BV2-17 (10 EC) Marketing										Onderzoek opzet met vragenlijst Verwerken onderzoekresultaten										Kwaliteitsmanagement 2 Mirjam/Ruby GFA-2.KM2-13 (5 EC) Audit																													
Professionalisering en onderzoeksvaardigheden Maarten/Sasja GFA-2.PFI-23 (5EC) Professionalisering + Kwalitatief onderzoek																																																		
jaar 3	Bedrijfsvoering 3 Ellen L. GFA-3.BV3-20 (15 EC) Bedrijfsplan										Werkveld 3 Ellen L. GFA-3.WV3-14 (15 EC) Management game + PF Professionalisatiegesprek (Sasja)										MINOR (30 EC) International Pharmaceutical Studies (IPS) Marijke/Ruth GKO-IPS.1-13 Farmacologie voor Paramedici (FarmP) Blanka GKO-FarmP.1-19																													
jaar 4	Praktijkgericht Onderzoek Carolien/Maarten/Nienke GFA-4.PO-13 (20 EC) Onderzoek opzetten, uitvoeren en rapporteren										Projectmanagement Iilame GFA-4.PM-13 (10 EC) Managen van een project										Stage jaar 4 Anneloes/Marijke GFA-4.STAGE-23 (30 EC) Praktijkopdracht																													

4. Farmakunde curriculum deeltijdvariant 2024 - 2025

Blok A												Blok B												Blok C												Blok D											
1												2												3												4											
2												3												4												5											
3												4												5												6											
4												5												6												7											
5												6												7												8											
6												7												8												9											
7												8												9												10											
8												9												10												11											
9												10												11												12											
10												11												12												13											
11												12												13												14											
12												13												14												15											
13												14												15												16											
14												15												16												17											
15												16												17												18											
16												17												18												19											
17												18												19												20											
18												19												20												21											
19												20												21												22											
20												21												22												23											
21												22												23												24											
22												23												24												25											
23												24												25												26											
24												25												26												27											
25												26												27												28											
26												27												28												29											
27												28												29												30											
28												29												30												31											
29												30												31												32											
30												31												32												33											
31												32												33												34											
32												33												34												35											
33												34												35												36											
34												35												36												37											
35												36												37												38											
36												37												38												39											
37												38												39												40											
38												39												40												41											
39												40												41												42											
40												41												42												43											
41												42												43												44											
42												43												44												45											
43												44												45												46											
44												45												46												47											
45												46												47												48											
46												47												48												49											
47												48												49												50											
48												49												50												51											
49												50												51												52											
50												51												52												53											
51												52												53												54											
52												53												54												55											
53												54												55												56											
54												55												56												57											
55												56												57												58											
56												57												58												59											
57												58												59												60											
58												59												60												61											
59												60												61												62											
60												61												62												63											
61												62												63												64											
62												63												64												65											
63												64												65												66											
64												65												66												67											
65												66												67												68											
66												67												68												69											
67												68												69												70											
68												69												70												71											
69												70												71												72											
70												71												72												73											
71												72												73												74											
72												73												74												75											
73												74												75												76											
74												75												76												77											
75												76												77												78											
76												77												78												79											
77												78												79												80											
78												79												80												81											
79												80												81												82											
80												81												82												83											
81												82												83												84											
82												83												84												85											
83												84												85												86											
84												85												86												87											
85												86												87												88											
86												87												88												89											
87												88												89												90											
88												89												90												91											
89												90												91												92											
90												91												92												93											
91												92												93												94											
92												93												94												95											
93												94												95												96											
94												95												96												97											
95												96												97												98											
96												97												98												99											
97												98												99												100											
98												99												100												101											
99												100												101												102											
100												101												102												103											
101												102												103												104											
102												103												104												105											
103												104												105												106											
104												105												106												107											
105												106												107												108											
106												107												108												109											
107												108												109												110											
108												109												110												111											
109												110												111												112											
110												111												112												113											
111												112												113												114											
112												113												114												115											
113												114												115												116											
114												115												116												117											
115												116												117												118											
116												117												118												119											
117												118												119												120											
118												119												120												121											
119												120												121												122											
120												121												122												123											
121												122												123												124											
122												123												124												125											
123												124												125												126											
124												125												126												127											
125												126												127												128											
126												127												128												129											
127												128												129												130											
128												129												130												131											
129												130												131												132											
130												131												132												133											
131												132												133												134											
132												133												134												135											
133												134												135												136											
134												135												136												137											
135												136												137												138											
136												137												138												139											
137												138												139												140											
138												139												140												141											
139												140												141												142											
140												141												142												143											
141												142												143												144											
142												143												144												145											
143												144												145												146											
144												145												146												147											
145												146												147												148											
146												147												148												149											
147												148												149												150											
148												149												150												151											
149												150												151												152											
150												151												152												153											
151												152												153												154											
152												153												154												155											
153												154												155												156											
154												155												156												157											
155												156												157												158											
156												157												158												159											
157												158												159												160											
158												159												160												161											
159												160												161												162											
160												161												162												163											
161												162												163												164											
162												163												164												165											
163												164												165												166											
164												165												166												167											
165												166												167												168											
166												167												168												169											
167												168												169												170											
168												169												170												171											
169												170												171												172											
170												171												172												173											
171												172												173												174											
172												173												174												175											
173												174												175												176											
174												175												176												177											
175												176												177												178											
176												177												178												179											
177												178												179												180											
178												179												180												181											
179												180												181												182											
180												181												182												183											
181												182												183												184											
182												183												184												185											
183												184												185												186											
184												185												186												187											
185												186												187												188											
186												187												188												189											
187												188												189												190											
188												189												190												191											
189												190												191												192											
190												191												192												193											
191												192												193												194											
192												193												194												195											
193												194												195												196											
194												195												196												197											
195												196												197												198											
196												197												198												199											
197												198												199												200											
198												199												200												201											
199												200												201												202											
200												201												202												203											
201												202												203												204											
202												203												204												205											
203												204												205												206											
204												205												206												207											
205												206												207												208											
206												207												208												209											
207												208												209												210											
208												209												210												211											
209												210												211												212											
210												211												212												213											
211												212												213												214											
212												213												214												215											
213												214												215												216											
214												215												216												217											
215												216												217												218											
216												217												218												219											
217												218												219												220											
218												219												220												221											
219												220												221												222											
220												221												222												223											
221												222												223												224											
222												223												224												225											
223												224												225												226											
224												225												226												227											
225												226												227												228											
226												227												228												229											
227												228												229												230											
228												229												230												231											
229												230												231												232											
230												231												232												233											
231												232												233												234											
232												233												234												235											
233												234												235												236											
234												235												236												237											
235												236												237												238											
236												237												238												239											
237												238												239												240											
238												239												240												241											
239												240												241												242											
240												241												242												243											
241												242												243												244											
242												243												244												245											
243												244												245												246											
244												245												246												247											
245												246												247												248											
24																																															